

Grönbok om alternativ för europeisk avtalsrätt

Justitiedepartementet

2010-09-21

Dokumentbeteckning

KOM (2010) 348

Grönbok från kommissionen om politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag

Sammanfattning

Kommissionen har i juli 2010 presenterat en grönbok som syftar till att inleda ett samråd med intresserade och berörda parter om alternativ för hur den inre marknaden kan stärkas genom arbete med en europeisk avtalsrätt.

I grönboken presenteras tänkbara alternativa sätt att gå vidare med det arbete som hittills resulterat i ett utkast till gemensam referensram för europeisk avtalsrätt ("Referensramen")¹. Kommissionens olika förslag spänner över ett vitt område och omfattar allt från att endast publicera Referensramen i ett bearbetat skick på kommissionens hemsida till att skapa en europeisk civilrättsakt som ersätter de nationella lagarna på området.

Kommissionen välkomnar synpunkter och svar på frågorna i grönboken senast den 31 januari 2011.

Regeringen ställer sig positiv till kommissionens initiativ till samråd.

¹ Von Bahr, C., Clive, E. och Schulte Nötke, H (eds.), Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR), München, Sellier, 2009.

1.1 Ärendets bakgrund

År 2001 inledde kommissionen ett samråd om de problem som kan uppstå på grund av olikheter mellan medlemsstaternas avtalsrättsliga bestämmelser. Kommissionen bibringades därigenom uppfattningen att de skillnader som föreligger mellan medlemsstaternas avtalsrättsliga bestämmelser innebär ett hinder för en väl fungerande inre marknad. Detta föranledde bl.a. utarbetandet av Referensramen som innehåller gemensamma principer, gemensam terminologi och modellregler. Arbetet med Referensramen har skett inom ett nätverk av akademiker och det avslutades i slutet av 2008. I arbetet med Referensramen har beaktats även andra internationella avtalsrättsliga regelverk.

I syfte att bearbeta Referensramen har kommissionen i april 2010 inrättat en expertgrupp, vars medlemmar agerar självständigt utan instruktioner från sina hemländer. Grönboken avhandlar hur kommissionen ska gå vidare med det arbete som bedrivs inom expertgruppen.

Grönboken presenterades den 1 juli 2010.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen konstaterar att en kommande rättsakt om europeisk avtalsrätt skulle kunna vara antingen icke-bindande och syfta till att förbättra EU-lagstiftningens enhetlighet och kvalitet eller bindande och utgöra ett alternativ till de olika nationella avtalsrättsordningarna.

De alternativ som kommissionen lägger fram beträffande hur man kan gå vidare med Referensramen är följande:

1) Resultatet av expertgruppens arbete skulle kunna göras tillgängligt genom publicering på Internet och tjäna som inspirationskälla vid utarbetandet av lagförslag och standardvillkor inom EU eller i medlemsstaterna. På sikt skulle en utbredd sådan användning bidra till en frivillig samstämmighet mellan de nationella lagarna.

2 a) Expertgruppens arbete skulle kunna användas av kommissionen som en "verktygslåda" vid dess utarbetande av lagförslag för att bidra till samstämmighet och kvalitet.

b) Expertgruppens arbete skulle kunna användas på sätt som anges i (a) av såväl kommissionen som parlamentet och rådet genom att dessa ingår en överenskommelse om detta.

Vid alternativ a) kan "verktygslådan" börja användas omedelbart medan alternativ b) kräver att det först förs förhandlingar mellan institutionerna. Alternativ b) innebär dock att samtliga institutioner kommer att beakta "verktygslådan", vilket främjar enhetlighet.

3) Kommissionen skulle kunna rekommendera medlemsstaterna att, om dessa finner det lämpligt, införliva en rättsakt om europeisk avtalsrätt i sina nationella lagar. Detta kan ske antingen genom att de nationella avtalslagarna ersätts av det regelverk som följer av rekommendationen eller att detta regelverk erbjuds som en frivillig ordning som avtalsparter kan välja vid sidan av den nationella lagen.

4) Genom en förordning skulle ett frivilligt avtalsrättsligt regelverk kunna införas i samtliga medlemsstaters nationella lagar vid sidan av den ”vanliga” avtalsrätten. Avtalsparter skulle därefter kunna välja att låta regelverket i denna förordning bli tillämpligt på deras avtal.

5) Ett direktiv om europeisk avtalsrätt skulle kunna antas genom vilket de nationella avtalslagarna harmoniseras på grundval av miniminormer.

6) En förordning om europeisk avtalsrätt skulle kunna ersätta de olika nationella lagarna.

7) En förordning liknande den i alternativ 6 skulle kunna utformas, som dock inte endast omfattar avtalsrätt utan även övriga civilrättsliga frågor (t.ex. skadestånd).

Grönboken tar även upp frågor om en europeisk avtalsrättslig akt skulle tillämpas på transaktioner mellan både konsumenter och näringsidkare eller bara mellan näringsidkare, om den endast ska omfatta gränsöverskridande handel eller inte samt om den ska avgränsas till att gälla Internethandel. Vidare avhandlas även om en europeisk avtalsrättslig akt endast ska gälla centrala avtalsrättsliga frågor eller även omfatta andra näraliggande rättsområden, om den ska fokusera på konsumenträttsliga frågor och i övrigt hur den ska förhålla sig till tvingande konsumenträttslig lagstiftning samt om den ska omfatta specifika bestämmelser för olika vanligt förekommande avtal (t.ex. tjänster och köp av varor). I grönboken tas även i viss utsträckning upp vilka utsikter till en enhetlig tillämpning inom hela EU som de alternativa lösningarna har, t.ex. i vad mån EU-domstolen skulle ha möjlighet att tolka de olika rättsakterna.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

De olika förslag som kommissionen har presenterat skiljer sig mycket åt. De första förslagen skulle inte ha någon direkt inverkan på svenska avtalsrättsliga regler. De senare förslagen skulle emellertid innebära att svensk avtalsrätt, alternativt civilrätten i stort, skulle bytas ut mot ett nytt europeiskt regelverk. Konsekvenserna av det senare alternativet är mycket svåra att överblicka bl.a. eftersom de är beroende av vilka rättsfrågor som skulle komma att omfattas av det tänkta regelverket.

Mot bakgrund av att Kommissionen lagt fram ett flertal olika alternativa lösningar och inte närmare presenterat några konsekvensanalyser för var och ett av dessa är det för närvarande inte möjligt att redogöra för några budgetkonsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen ser positivt på att kommissionen bjudit in till ett samråd beträffande hur arbetet med de europeiska avtalsrättsliga frågorna ska fortskrida. Arbetet bör resultera i ett enkelt och användbart avtalsrättsligt dokument som beaktar såväl avtalsfrihet som konsumentskydd. Regeringen har stött Ministerrådets och Europeiska rådets slutsatser enligt vad som redovisas nedan under punkten 2.3.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter beträffande de förslag som presenteras i grönboken är ännu inte klarlagda.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ministerrådet har tidigare antagit slutsatser beträffande Referensramens art och karaktär som huvudsakligen innebär, att den ska vara ett hjälpmedel för EU:s lagstiftande organ, att den ska innehålla definitioner, allmänna principer och modellregler inom området avtalsrätt (inklusive konsumenträtt) och att den inte ska vara bindande. Denna position har även bekräftats av Europeiska rådet. Europaparlamentet har däremot uttryckt stöd för tillskapandet av ett frivilligt och direkt tillämpligt europeiskt avtalsrättsligt instrument som avtalsparter – företag och konsumenter – kan välja för att reglera deras transaktion.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Grönboken kommer att skickas på remiss till berörda svenska intressenter.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Grönboken omfattar förslag av vitt skild karaktär och vilken rättslig grund eller beslutsförfarande som kommer i fråga beror på vilken lösning som i förlängningen väljs.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

2009/10:FPM118

Kommissionen påpekar i grönboken att förslagen under alternativ 6 och 7, som får bedömas vara mycket omfattande och ingripande, kan komma att resa frågor om subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen har ställt ett antal frågor i grönboken och intresserade parter uppmanas att lägga fram sina synpunkter senast den 31 januari 2011. Beroende på samrådets resultat skulle kommissionen kunna föreslå vidare åtgärder senast 2012.

4.2 Fackuttryck/termer

-